

3. http://www.erasmusplus.md/sites/default/files/rezultate_credit_mobility_projects_md_sumar_de_la_universitati_edit.pdf
4. http://ec.europa.eu/youth/policy/youth_strategy/index_en.htm

CRIZA REFUGIAȚILOR ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Alexandra BORȘ

Coordonator științific: Cristina LAZARIUC

***Abstract:** Refugees are people who are fleeing conflict or persecution. They are defined and protected in international law, and must not be expelled or returned to situations where their life and freedom are at risk. More than a million migrants and refugees crossed into Europe in 2015, sparking a crisis as countries struggled to cope with the influx and creating division in the EU over how best to deal with resettling people. Although Germany has had the most asylum applications in 2015, Hungary had the highest in proportion to its population, despite having closed its border with Croatia in an attempt to stop the flow in October. What the last few months have shown is that many governments (notably in central and Eastern Europe) are far more interested in preventing illegal migration than they are in living up to refugee quotas. Some have also made clear that they are prepared to use their armed forces to protect their borders if they have to.*

***Cuvinte cheie:** refugiat, migrant, azil politic, frontieră, securitate*

Una dintre cele mai recente și extrem de vizibile consecințe ale conflictelor mondiale și ale suferințelor teribile pe care acestea le cauzează este creșterea dramatică a numărului de refugiați aflați în căutarea unui loc sigur în care să trăiască și pentru care sunt dispuși să se aventureze în călătoriile periculoase pe mare. Mii de refugiați veniți din Orient și Nordul Africii, zone măcinate de război, intră în fiecare zi pe continentul european și se îndreaptă, mulți dintre ei pe jos, zeci de kilometri, spre Occident. Aproape 60 milioane de oameni sunt strămutați forțat pe întregul glob, traversând cu barca Marea Mediterană și despre care citim aproape în fiecare zi în presă. Observăm tot mai frecvent că termenii „refugiat” și „migrant” sunt folosiți alternativ, în mass media și discursul public, fără a se face o distincție clară dintre semnificațiile acestora, ceea ce duce la confuzii și interpretări eronate. Refugiații și migranții sunt grupuri

fundamental diferite și din această cauză sunt tratate foarte diferit în dreptul internațional.

Din aceste considerente considerăm relevantă definirea termenilor de „refugiați” și „migranți”, înainte de a aborda problematica acestora. **Refugiații** sunt persoane care „în urma unei temeri justificate de a fi persecutați datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor lor politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o au și care nu pot sau, din cauza acestei temeri, nu doresc protecția acestei țări.” Astfel, **refugiații** sunt persoane care fug de conflict armat sau persecuție. Situația lor este adesea atât de periculoasă și intolerabilă încât ei traversează frontierele naționale pentru a căuta siguranță în țările vecine și astfel devin recunoscuți pe plan internațional ca „refugiați” cu acces la asistență din partea statelor, **UNHCR** (*Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați*) și altor organizații. Ei sunt recunoscuți astfel pentru că este prea periculos pentru ei să se întoarcă acasă și au nevoie de un refugiu în altă parte. Aceștia sunt oameni pentru care refuzul azilului are consecințe potențial letale.

La rândul lor, **migranții** aleg să se mute nu din cauza unei amenințări directe cu persecuția sau moartea, ci în principal pentru a-și îmbunătăți viața prin găsirea unui loc de muncă în străinătate sau în unele cazuri pentru educație, reunificarea familiei sau alte motive. Spre deosebire de refugiați, care nu se pot întoarce acasă în siguranță, migranții nu întâmpină astfel de obstacole la întoarcere. Dacă ei aleg să se întoarcă acasă, ei vor continua să primească protecția guvernului lor. Refugiații sunt definiți și protejați de dreptul lor internațional. Acest drept le este acordat în urma Convenției de la Geneva din 1951 când are loc înființarea Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați. Biroul Înaltului Comisariat ONU (UNHCR) este o agenție mandatată să conducă și să coordoneze operațiuni internaționale pentru protecția refugiaților. Scopul său principal este acela de a apăra drepturile și bunăstarea refugiaților.

Statele gestionează refugiații prin intermediul normelor de protecție a refugiaților și de azil, care sunt definite atât în legislația națională cât și cea internațională. Țările au responsabilități specifice față de oricine solicită azil pe teritoriile lor sau la frontierele lor. UNHCR ajută țările să gestioneze responsabilitățile lor privind azilul și protecția refugiaților. Actualmente suntem martorii desfășurării unor scene șocante cu participarea refugiaților și a crizei de decizie/unitate a poziției statelor membre ale Uniunii Europene. Uniunea Europeană este în căutare de soluții pentru depășirea acestei situații fără precedent.

Această dramă de dimensiuni copleșitoare are niște cauze complexe. Cel mai elocvent exemplu este Siria. În 2011, o dată cu izbucnirea de proteste

împotriva regimului Assad în Siria, ca urmare a împușcării unor protestatari de către forțele de securitate siriene, situația devine în mod exponențial tensionată ducând la dislocarea a 7.000 de persoane care fug în Liban, Turcia și Iordania. Pe măsură ce conflictul evoluează, Irak devine țară de destinație pentru refugiații kurzi plecați din Siria, aceștia refugiindu-se în Kurdistanul irakian. În septembrie 2011, după intensificarea violențelor, peste 11.000 oameni fug din țară în doar 24 de ore. În martie 2013 numărul de refugiați sirieni înregistrați și asistați atinge 1 milion, conform datelor UNHCR. La începutul anului 2014, lângă orașele de la granița Libanului cu Siria, numărul refugiaților sirieni ajunge să fie mai mare decât cel al locuitorilor. Din decembrie 2014, numărul migranților atinge cote record, urmând a crește în mod constant, până când la moment să fie estimat un număr de 11 milioane de oameni care și-au părăsit casele în ultimii patru ani.

Conform sistemului Dublin, migrantul este obligat să ceară azil în prima țară membră a UE în care intră. Grecia și Italia, cu sisteme de azil slăbite, ca urmare a rolului de primă țară de azil pe care îl joacă și a numărului mare de refugiați pe care i-au primit în ultimii ani, nu au mai avut capacitatea de a procesa cererile noilor veniți. În consecință, în mai 2015 s-a propus relocarea a 40.000 de refugiați din cele două țări. Numărul de refugiați care intrau în Uniunea Europeană prin Italia, Grecia și Ungaria a continuat să crească, iar în septembrie, s-a decis relocarea unui număr de 120.000 refugiați din cele 3 state. Aceste relocări de urgență ale refugiaților din anumite state membre în alte state membre s-au făcut în baza articolului 78(3) al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene care prevede: *În cazul în care unul sau mai multe state membre se află într-o situație de urgență caracterizată de un aflux brusc de resortisanți din țări terțe, Consiliul, la propunerea Comisiei, poate adopta măsuri provizorii, în beneficiul statului sau al statelor membre în cauză. Acesta hotărăște după consultarea Parlamentului European.*

Datele statistice arată că în 2013, statele Uniunii Europene au oferit protecție pentru 135.700 de solicitanți de azil, cu aproape 20.000 mai mult față de 2012. Cel mai mare grup de beneficiari ai statutului de protecție l-au reprezentat anul trecut cetățenii sirieni, aproape 36.000, dublu față de 2012. Urmează cetățenii din Afganistan - 16.400, aproape 12% din total - și cei din Somalia - 9700, 7%. Eurostat arată că peste 70% din solicitanții de azil au primit decizii pozitive în cinci țări din Europa de Vest. Pe primele locuri se situează Suedia, cu 26.600 de cereri soluționate solicitanților de azil, și Germania, cu 26.100 de cereri. Clasamentul este completat de Franța, Italia și Marea Britanie. Datele au fost făcute publice înaintea Zilei Mondiale a Refugiatului, marcată din 2001, la inițiativa Națiunilor Unite, pe 20 iunie. În

această zi sunt celebrate puterea și rezistența a milioane de persoane forțate să-și abandoneze casele din cauza războaielor și a abuzurilor asupra drepturilor omului.

"Este înspăimântător că, pe de o parte, există, din ce în ce mai mult, o atitudine de impunitate față de cei care pornesc conflictele și, pe de altă parte, comunitatea internațională pare complet incapabilă să coopereze pentru a pune capăt războaielor și pentru a menține pacea", este de părere Înalțul Comisar al ONU pentru Refugiați, António Guterres. Cel mai îngrozitor fapt este ca *Jumătate dintre acești oameni sunt copii*. Statele UE acționează corect, acordând ajutorul necesar tuturor victimelor acestui dezastru. Un exemplu de bună practică îl reprezintă Germania, care, în urma declarației Angelei Merkel, a anunțat în 2015 că va acorda azil tuturor refugiaților sirieni. Un alt stat generos cu refugiații este Suedia. Însă acestea avertizează că nu pot face față la nesfârșit numerelor mari de refugiați, la fel cum se plâng statele care sunt porțile de intrare în Europa (Grecia, Italia). În iunie 2015 Comisia Europeană a propus ca fiecare stat să primească o cotă de refugiați, însă lucrurile nu s-au lămurit până în prezent. Marea Britanie a fost principalul oponent al măsurii, în vreme ce state precum Polonia sau Slovacia au spus că vor primi doar creștini. Astfel, nu există o distribuție unitară la nivel de UE și soluțiile expuse până acum nu au avut succes.

De asemenea, societatea civilă este pusă în fața deciziei de a aproba sau dezaproba politica statelor lor față de această problemă. Populația europeană este, pe de o parte, empatică și receptivă, dar în același timp precaută și înspăimântată de riscul acestui val enorm de refugiați. Locuitorii Europei au găsit tot mai multe metode creative de a ajuta miile de oameni care sosesc la granițele continentului în fiecare zi. Un exemplu faimos a venit din partea Papei, care a declarat că va găzdui personal două familii de refugiați la Vatican și le-a cerut tuturor parohiilor și mănăstirilor catolice să facă același lucru.

Dar apare întrebarea: *Pot exista beneficii pentru statele care primesc refugiați?* Da, în special pentru state cu îmbătrânire demografică, cum sunt multe exemple europene. Ocuparea posturilor disponibile, contribuirea la bugetul de stat, pot avea beneficii sociale semnificative. În ceea ce privește statele mai puțin dezvoltate, impactul unui val semnificativ de refugiați este mai degrabă negativ. Totuși, un studiu din 2013, coordonat de Centrul de Studii pentru Refugiați al Universității Oxford, dezvăluie beneficii ale integrării refugiaților în Uganda. Pe scurt, statul a ales să îi integreze pe refugiați și datele arată că aceștia au devenit un motor al economiei și nu o povară financiară.

Însă o mare parte a populației europene este alarmată de riscul acestui enorm val de refugiați din considerente de securitate și ordine publică.

Principală lor dilemă constă în întrebarea:” *Există riscul ca teroriștii să invadeze Europa, deghizați în refugiați?*” Protestele anti-refugiați s-au intensificat și urmează să fie alimentate de frica în masă, cauzată prin atacurile de la Paris și Bruxelles și agresiunile sexuale din Koln. Primul moment care a cutremurat întreaga Europă au fost atacurile teroriste de la Paris din noiembrie 2015. Este vorba de o serie de atacuri armate, atentate cu bombă și o luare de ostatici, care au avut loc în capitala Franței în seara zilei de 13 noiembrie 2015 și în primele ore ale zilei următoare. Principalii suspecți ai acestor acte teroristice erau refugiații situați în Paris. Acest caz reprezintă un mare risc nu numai pentru Franța, ci și pentru întreaga populație europeană.

Îngrijorările au crescut și mai mult după incidentele ce au avut loc la Koln în noaptea de Revelion 2016. Zeci de femei au fost agresate și jefuite pe stradă în timp ce sărbătoreau Revelionul. Agresiuni sexuale împotriva femeilor, comparabile cu cele care au avut loc la Koln în Germania, au fost comise și la Zurich în noaptea de Anul Nou. Cazuri asemănătoare de agresiuni s-au înregistrat și în Elveția, Suedia și Finlanda. În urma acestor evenimente Angela Merkel a anunțat înăsprirea legislației privind migrația, astfel încât orice solicitant de azil să poată fi deportat imediat după o condamnare. În momentul de față, un refugiat poate fi deportat dacă a fost condamnat la o pedeapsă cu închisoarea mai mare de trei ani, iar repatrierea nu-i pune în pericol viața.

Atentatele teroriste de la Bruxelles au avut loc în dimineața zilei de 22 martie 2016 când s-au produs trei explozii: două la Aeroportul Zaventem din nord-estul capitalei și a treia, în stația de metrou Maelbeek, în apropiere de sediul Uniunii Europene. Aceste atentate sunt considerate a fi cele mai grave acte teroriste din istoria țării, guvernul belgian declarând trei zile de doliu național.

Cu toate acestea, potrivit experților europeni în securitate acest risc nu există în baza a două motive principale. Pe de o parte, teroriștii pot intra în Europa folosind alte metode, cum au făcut-o până acum, și nu drumul riscant pe care îl aleg refugiații. Pe de altă parte, statul islamic, cea mai mare amenințare teroristă din prezent, preferă să importe rezidenți europeni sau să îi folosească pe aceștia la atentate în Europa. Din 2014 până în prezent, toate atacurile teroriste au fost făcute de oameni care locuiau în Europa. Până acum, a fost arestat în Italia un singur imigrant marocan, suspectat de terorism.

Cu intenția de a limita afluxul de refugiați, statele europene reintroduc controalele la frontieră sau cel puțin se gândesc la reintroducere. Consecințele deciziei lor sunt evaluate în mod diferit. "Actele la control, vă rog!" - se aude tot mai des în Europa cea obișnuită de atâția ani cu libertatea

circulației. Însă nu este vorba numai de călătorii. O mare parte a vieții economice s-a dezvoltat sub egida Europei unite, ca și cum ar fi vorba de o singură țară. În întreaga Uniune sunt răspândite centre de producție, lanțuri de livrări sau angajați care relocați dintr-o țară în alta. Liberul schimb de personal, mărfuri și servicii există încă dinaintea semnării Acordului Schengen, însă acordul a contribuit la accelerarea și consolidarea acestor procese. Probabilitatea erodării pas cu pas a sistemului Schengen ar putea avea efecte grave asupra economiei. Mai multă aglomerație la frontiere, mai multă birocrație și întâzieri mai mari în loc de schimburi eficiente și rapide. Practic, în Europa, nimănui nu-i prinde bine o închidere a granițelor.

În opinia mea este demnă de apreciat toleranța și solidaritatea europenilor față de refugiați, dar în același timp este condamnabilă reacția și atitudinea refugiaților față de aceste calități. Ei profită și abuzează de bunătatea și receptivitatea poporului european și cu greu se pot integra într-o societate democratică, a drepturilor și libertăților omului, deoarece au crescut și s-au format în condiții dure de trai unde violența, cruzimea și armele au fost un stil de viață obișnuit. Închiderea frontierelor și controlul pot fi măsuri incomode pentru europeni, dar ele garantează siguranța și securitatea lor. Ele pot fi aplicate temporar până când situația nu va fi stabilizată. Refugiații la rândul lor trebuie să conștientizeze șansa de viață care le-a fost oferită și să se conformeze regulilor statului care le-a oferit adăpost și protecție.

Bibliografie:

1. Regulamentul Dublin II <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=URISERV:133153&from=EN>
2. European solidarity: A Refugee Relocation System”. 2015. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_eu_solidarity_a_refugee_relocation_system_en.pdf
3. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată)”. 2012 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>
<http://www.voxeurop.eu/ro/content/editorial/4979978-ce-e-mai-bun-si-mai-rau-din-europa>
4. Convenția privind statutul refugiaților 28 iulie 1951 http://prorefugiu.org/wp-content/uploads/2011/03/Conventia_1951_statutul_refugiatilor.pdf